

factor die van september '44 af in de drie westelijke provincies, althans voor diegenen die niet op het platteland woonden, het dagelijks leven van maand tot maand moeilijker maakte.

Hirschfeld grijpt in

Het spreekt vanzelf dat de daling der rantsoenen een benauwenis was voor secretaris-generaal Hirschfeld en zijn naaste medewerkers. Het grote publiek overzag de factoren niet welke er toe hadden geleid – Hirschfeld en zijn staf overzagen ze maar al te goed en beseften tegelijk hoe uitermate moeilijk het was, de situatie belangrijk te verbeteren. De crisis waaruit zich de hongersnood ontwikkelde, was in de eerste plaats een transportcrisis. In het oosten en noorden lagen levensmiddelen genoeg, vooral aardappelen, maar hoe kreeg men ze naar het westen? Het Duitse embargo maakte van eind september af zes weken lang praktisch alle vervoer onmogelijk, zij het dat er medio oktober al tekenen waren (men denke aan de aardappelrooi-actie) dat de bezetter er over dacht het embargo te beëindigen. Inderdaad, nog vóór het min of meer officiële einde van het embargo (8 november), nl. in de week van 30 oktober tot 6 november, kwam in Amsterdam over het IJsselmeer één aardappeltransport aan van 840 ton.¹ Dat was angstig weinig (in het westen was voor elke kilo aardappelen in het weekrantsoen een hoeveelheid van 4 500 ton nodig), maar de transportcijfers konden, zo werd gehoopt, na de beëindiging van het embargo snel gaan stijgen. Inderdaad, nadat de week van 6 tot 13 november een dieptepunt te zien had gegeven (85 ton aanvoer), steeg de aanvoer in de week van 13 tot 20 november tot 3 465 ton, maar in de daaropvolgende week zakte hij tot beneden de 2 000 ton, hetgeen louter gevolg was van het feit dat de binnenschippers vreesden dat hun schip als het, beladen met levensmiddelen, in Amsterdam aankwam, daar door de *Kriegsmarine* zou worden gevorderd. Hopeloos! Een aanvoer van 2 000 ton, allemaal aardappelen, betekende dat per consument nog geen pond aardappelen was aangevoerd! Hoe kon men de schippers het vertrouwen geven dat zij, zich voor het vervoer ter beschikking

¹ Hirschfeld heeft in zijn in '60 verschenen *Herinneringen uit de bezettingstijd* op pag. 157 een tabel opgenomen waarin voor de periode 30 oktober '44–21 april '45 vermeld staat, welke hoeveelheden levensmiddelen wekelijks over het IJsselmeer werden aangevoerd.